

YENİDEN KEŞFEDİLEN DEĞER

Muhtarlar ve Muhtarlık Müessesesi

Şefik AYGÖL / MİGM Daire Başkanı

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü bünyesinde Muhtarlar Daire Başkanlığı kurulmuş ve bu birimle birlikte gerek başkentte gerekse başkentten taşra ile ilgili muhtarların ve muhtarlık kurumunun iş ve işlemlerinin takip edilmesi açısından önemli bir yol kat edilmiştir.

Tarihsel geçmişi 1829 yılına dayandığı kabul edilen muhtarlık müessesesi demokrasinin en eski örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Köy ve mahalle muhtarlıkları ülkemize has bir müessese olup, demokrasinin gelişmesine katkıda bulunurken yönetime katılımı sağlayan önemli bir araçtır. Çağdaş kamu yönetimi anlayışının en temel gereksinimlerinden birisi olan katılımcılığın sağlanmasında çok önemli görevleri yerine getiren muhtarlık müessesesi kurulduğu günden bugüne kadar değişik evrelerden geçmiştir.

Köy muhtarlığı müessesesi 1924 yılında kabul edilen 442 Sayılı Köy Kanunu'yla yasal dayanak bulurken uzun yıllar kanuni dayanaktan yoksun bir şekilde varlığını devam ettiren mahalle muhtarlığı müessesesi ise yönetsel bir boşluk kalmadığı ve dolayısıyla bu kuruma gerek olmadığı gerekçesiyle 1933 yılında kaldırılmıştır. Ne var ki, kalmadığı denilen yönetsel boşluk, aradan geçen 9 yılda kendini iyice hisset-

tirmiş ve hükümet 9 yıl önce verdiği kararından vazgeçmiştir. Bakanlar Kurulunca 1943 Mart ayında hazırlanan yasanın gerekçesinde yer alan ifade bu kararın çok düşünülmeden verildiğini ispat edercesine şöyle ifade edilir: "...ilga edilen muhtarlık teşkilatının vücuda getirdiği idare boşluğunu, bu teşkilatın yeniden ihyası suretiyle doldurmak bu dokuz senelik tecrübeden sonra zaruri görülmüştür." denilerek mahalle muhtarlığı yeniden ihdas edilmiş ve 1944 yılında 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Yasayla kanuni dayanağa bağlanmıştır.

Bu yıldan sonra muhtarlık müessesesi inişli çıkışlı dönemler yaşasa da her dönem için önemli bir kurum olmuş ve bu müesseseyi vazgeçilmez kılan en önemli misyon, devlet ve milletin ortak temas noktası olma özelliği, Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde yapılan Muhtarlar Buluşmalarıyla yeniden ön plana çıkmış ve müessese bu buluşmalarla en parlak dönemini yaşamaya başlamıştır.

Muhtarlar Buluşmalarıyla başlayan bu parlak dönem muhtarların ve muhtarlık müessesesinin birçok kazanım elde etmesine vesile olmuştur. Şöyle ki;

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü bünyesinde Muhtarlar Daire Başkanlığı kurulmuş ve bu birimle birlikte gerek başkentte gerekse başkentten taşra ile ilgili muhtarların ve muhtarlık kurumunun iş ve işlemlerinin takip edilmesi açısından önemli bir yol kat edilmiştir. Bunun yanında taşrada da muhtarlar yalnız bırakılmayarak Muhtarların taleplerini yakından takip etmek amacıyla büyükşehir belediyelerinde muhtarlar daire başkanlığı, diğer belediyelerde ise muhtarlar müdürlüğü kurulmuştur. Bunun yanında Valiliklerde bir vali yardımcısı, büyükşehirlerde bir genel sekreter yardımcısı ve diğer belediyelerde ise bir başkan yardımcısı muhtarların taleplerinin takip edilmesinden sorumlu tutularak muhtarlık müessesesinin kamu nezdinde iş ve işlemlerinin hızlı, nitelikli

ve etkili yürütülmesi noktasında önemli bir mesafe alınmıştır.

Kamuda hiçbir kurum ve makama tanınmayan, internet bağlantısı özelliği olan herhangi bir elektronik cihazla bağlantı kurma suretiyle gerek bakanlıklar gerekse il ve ilçe düzeyindeki tüm taleplerin elektronik ortamda karşılanacağı bir sistem olan Muhtar Bilgi Sistemi kurulmuş ve bu sistem muhtarların hizmetine sunulmuştur. Bu sistemle muhtarlara kamu hizmetlerinin etkin, verimli ve güvenli bir şekilde sunulması, sorunların en kısa sürede yetkili makamlara iletilmesi, muhtarların etkinlik ve işlevlerinin artırılarak taleplerinin sonuçlandırılması amaçlanmıştır. Bu sistem üzerinden alınan talepler sistem üzerinden ilgili bakanlıklara, valiliklere, il veya ilçe belediyelerine yönlendirilerek en geç 15 (on beş) gün içerisinde cevaplandırılmaktadır. Ayrıca Muhtarların sistemi kolayca kullanmalarını sağlamak üzere bakanlık, valilik ve kaymakamlıklar tarafından destek sağlanmakta, gerektiğinde valiliklerin koordinasyonunda eğitim verilmektedir. İl genelinde, sistemin yönetiminden bizzat valiler ve belediye başkanları sorumlu tutulmuştur. Her ilde vali tarafından görevlendirilen bir vali yardımcısı, büyükşehirlerde büyükşehir belediye başkanı tarafından görevlendirilen bir genel sekreter yardımcısı ile diğer il ve ilçelerde belediye başkanı tarafından görevlendirilen bir belediye başkan yardımcısı sistemin işleyişinden sorumlu tutulmuştur. Değerlendirilen taleplerin sonucu, muhtarlar tarafından sistem üzerinden takip edilebileceği gibi sonuç muhtarların cep telefonlarına kısa mesaj (SMS) olarak da iletilmektedir.

Muhtarların kazanımlarına ek olarak manevi bir destek de 19 Ekim Muhtarlar Günü olarak kabul edil-

mesiyle sağlanmıştır. Muhtarlık müessesesinin ihtiyaçları, karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri ile bu müessesenin tarihsel bağlarını koruyarak geleceğe yönelik çalışmaların yürütülmesi amacıyla 19 Ekim gününün Muhtarlar Günü olarak belirlenmesi uygun görülmüş olup, bu karar 19 Ekim 2015 tarih ve 29507 sayılı Genelge ile Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından Muhtarlar Günü Kutlama genelgesi de yayınlanarak 2016 yılında tüm ülke genelinde Muhtarlar Günü coşku ile kutlanmıştır.

Önemli bir kamu görevi gören muhtarların çalışmalarına karşın verilen ödenekte de kayda değer bir artış

Muhtarlık müessesesinin ihtiyaçları, karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri ile bu müessesenin tarihsel bağlarını koruyarak geleceğe yönelik çalışmaların yürütülmesi amacıyla 19 Ekim gününün Muhtarlar Günü olarak belirlenmesi uygun görülmüş olup, bu karar 19 Ekim 2015 tarih ve 29507 sayılı Genelge ile Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.

sağlandığı gözlenmektedir. 2000'li yıllarda 100 TL'nin altında olan muhtar ödeneği 2005 yılında 248 TL, 2014 yılında 871 TL, 2016 yılında 1310 TL'ye ulaşmış bugün itibarıyla 1.400 TL'yi aşmıştır. Son Muhtarlar Buluşmasında primleri kendileri tarafından ödenen muhtarların sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından ödenmesiyle ödeneklerinde yaklaşık % 40'lık bir artış daha sağlanmış olacağı gibi ayrıca silah ruhsatlarından alınan 4000 TL'nin üzerindeki bir ruhsat harcının da muhtarlık görevi bittikten sonra da alınmayacağı müjdesiyle muhtarların hem ekonomik hem de manevi kazanımlarının artışında önemli bir adım atıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak,

Muhtarlar ve muhtarlık müessesesinin gün geçtikçe kamuoyunda daha çok yer alacağı ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde yapılan Muhtarlar Buluşmaları devam ettikçe daha çok kazanım elde edeceği su götürmez bir gerçektir. Bu kazanımların devamı ve müessesenin geline noktada vazgeçilmez bir hale gelmesinde muhtarlara çok önemli görevler düşmektedir. Muhtarlar kendilerini bu aşamaya getiren değer artarak devamı, muhtarlık müessesesinin hem kamu, hem de milletin ortak odak noktası olma misyonunda saklı olduğu; bu misyonu kaybetmemeleri ve bu misyonun sürekliliği açısından daha çok milletin içinde ve milletin hizmetinde olmaları gerektiği gibi kamuya ve vatandaşa daha fazla yardımcı olmaları gerekliliği gerçeğinden uzaklaşmamları ve bunun yanında elde edilen bu kazanımların şahsileştirilmeden ve suistimale mahal vermeksizin daha çok vatandaşın hizmetine sunmaları, daha çok çalışmaları ve nihayet birlikte hareket etme ve birlikte karar alma kabiliyetlerini artırmak suretiyle mümkün olacaktır.